

KATTUNPAPIR

Bogbindernes interesse samler sig mere og mere om papiret, og bogbindermester Henrik Park skriver her om det gamle kattunpapir og forsøgene paa at forny den gamle teknik.

I EN FATTIG TID, baade med Hensyn til Penge og Materialer, er det værd at hefte sin Opmærksomhed i særlig Grad paa *Papiret*, der anvendes som Overtræk paa de billige Papirbind.

August Sandgren udførte i Samarbejde med Salto nogle gode Papirer og Welen trykker stadig løs af sine. Begge disse Papirer er udmærkede og har en behagelig og slidstærk Overflade. Men herudover er det ogsaa Slut med, hvad der i de sidste Aar er fremkommet af nyt.

For ca. 100 Aar siden, da Landet var fattigt efter Statsbankerotten, var de fine Skindbind en Sjældenhed. Hvis Folk vilde have deres Bøger indbundet, saa de sig nødsaget til at benytte billigere Materialer, og fra den Tid stammer netop de dejligste Papirbind. Haandværkeren, som altid kan lide at vise sin tekniske Dygtighed, behandlede Papirbindet med Hensyn til Dekorationen som var det det fineste Skindbind i Saffian eller Maroquin.

Han trykte i Guld eller Bronze en fin Ramme i Kanten paa Bindet, og maaske klæbede han desuden et Spejl i en anden Farve eller et andet Mønster paa Siden: Det 18. Aarhundredes Spejlbind paa en ny Maade.

Det rent haandværksmæssige paa de fleste Bind fra denne Tid er forbavsende godt. Denne Epoke indenfor det gamle

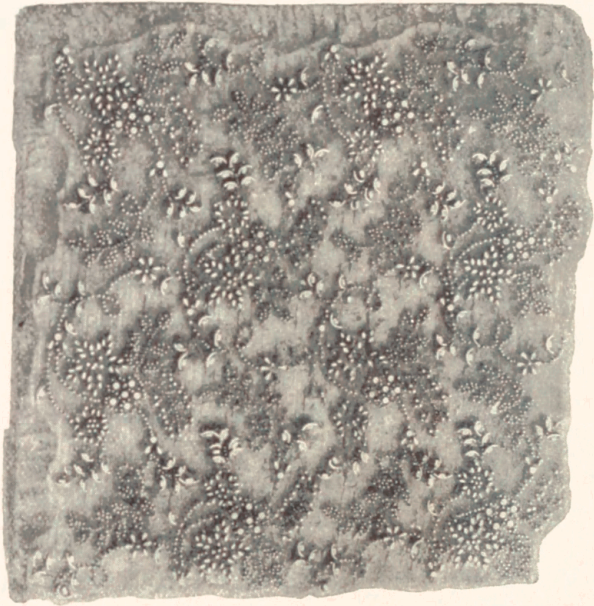
Haandværk er en af de fineste, Faget kan opvise; et af de mest yndede Papirer til Overtræk eller Forsats var *Kattunpapiret*.

Mester Kyster efterlod sig en stor Samling gamle Papirer; i den findes de gamle Kattunpapirer fyldigt repræsenteret. Jeg fik da den Ide at genfremstille disse udmærkede Papirer, hvis Mønstre er saa snusfornuftige og hvis Farver er saa smukke, at det er en hel Fornøjelse; de kunde for den Sags Skyld godt være tegnet af en af vore moderne Kunstnere.

De ældste Kattunpapirer stammer fra ca. 1725, hvor de udrangerede Stokke, som havde været i Brug til Stoftryk, atter blev taget frem og benyttet til Papirer, som anvendtes til Tapeter eller som Forsats eller Overtræk paa Bogbind. I Slutningen af det 18. Aarhundrede florerede dette Haandværk. I Skandinavien, i Særdeleshed i Lund, i Sydtyskland og Italien var der store Værksteder, som udelukkende trykte Papirer; Stokkene gik i Arv fra Slægt til Slægt, saa man kan se det samme Mønster paa et Papir fra 1725 som paa et fra 1790.

Pudsigt nok fik Kattunpapirerne ikke saa stor Udbredelse i Frankrig og England; der benyttedes stadig hovedsagelig de marmorerede Papirer. Kattuntryk paa Papir har haft Levedygtighed helt op til 1860, hvor vi bl. a. finder det paa mange af de samtidige Bind til H. C. Andersens Eventyr. Men efter 1860 gik man over til at fremstille Papirerne som Stentryk, hvorved de fik en helt anden Karakter og blev mere udbredte. De blev f. Eks. brugt til Overtræk paa Apotekernes Pilleæsker og navnlig som Overtræk paa Grifler; heraf fik disse lithograferede Papirer deres Navn: „Griffelpapirer“.

Kattuntrykkene kan deles i 2 Grupper: 1) Tryk med

*Fig. 1.*

*Sydtysk Kattunstok fra Slutningen af det 18. Aarhundrede
med paaslaaede Stifter og Søm.*

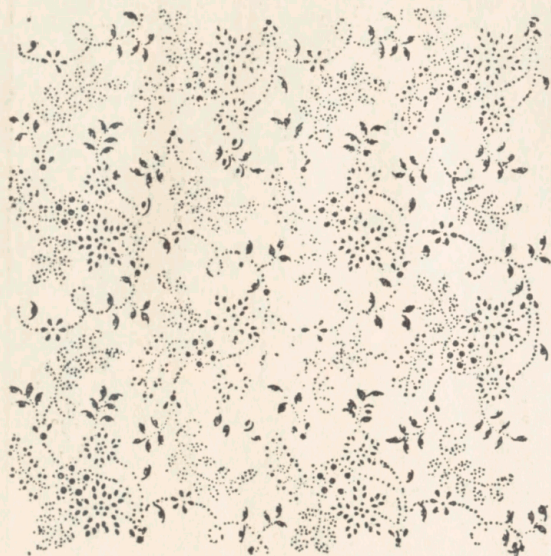


Fig. 2.
Et Aftryk af Stokken fra Fig. 1.



Fig. 3.
Aftryk af 2 sammenhørende Kattunstokke, hvor Mønstreet
er skaaret i Linoleum.
Kopi efter Model fra ca. 1780.

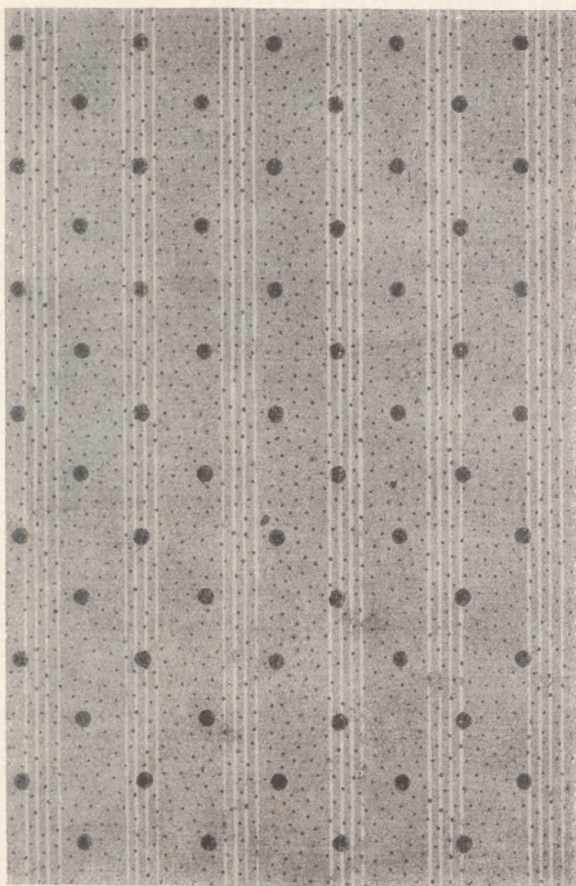


Fig. 4.
Kattunpapir, ca. 1810.
Rødlilla Bundfarve, hvide Striber og dybsorte smaa
og store Prikker.

Stokke, hvorpaa der er slaaet Stifter og Søm og 2) Tryk med Stokke, hvor Mønstret er skaaret direkte i Stokken (Træsnit).

I det første Tilfælde er Sømmene og Stifterne slaaet meget let ned i det Mønster, der er aftegnet paa Stokken; denne har saa faaet et let Klem i Stokpressen for at faa Hovederne til at sidde i nøjagtig samme Højde. Disse Mønstre virker meget lette og kniplingsagtige, det er et utrolig fint og nøjagtigt Arbejde, der er lagt i mange af disse Stokke.

Den anden Type Papirer virker mere masculin og har maaske mere Karakter. De er ofte trykt i flere Farver med hver sin Stok, de udskaarne Mønstre passer saa nøje ind i hinanden.

Af de gamle Stift-Stokke er jeg saa heldig at eje nogle Eksemplarer, hvoraf særlig een er meget fin. Paa Illustrationen Fig. 1 er Stokken fotograferet, saa man kan se de nedpressede Stifter og Søm; paa Fig. 2 vises et Aftryk af samme Stok.

Ved Udskaeringen af Stokkene maa der udvises stor Nøjagtighed, men det er en betydelig Lettelse, at man i Stedet for Træ udmærket kan anvende Linoleum, som saa paalimes Træpladerne. Paa Fig. 3 vises et Eksempel paa Aftryk af 2 sammenhørende Stokke, hvor Mønstret er skaaret i Linoleum og hvor Stokkene er trykt oven i hinanden. Af stor Vigtighed ved Fremstillingen er, at Farverne har den rigtige Konsistens og at de faar en behagelig Overflade ved Indtørring. Forsøg har vist, at almindelig, gammeldags Klisterfarve, Stivelsesklister tilsat Æggehvide og Anilinfarve, er bedst egnet.

I Italien har man i vore Dage fundet en stor Samling

Stokke, hvormed man stadig trykker Papirer, som før Krigen eksporteredes til hele Europa.

En Opblomstring af Kattuntrykning paa Papir vil ogsaa være ganske naturlig herhjemme, hvor vi med Fru Gudme Leth i Spidsen har en Række dygtige Tøjtrykkersker, der i Samarbejde med udmærkede Kunstnere har skabt en Kunstindustrigren, som allerede har faaet en vid Udbredelse.

Gid den samme Skæbne maa blive Kattunpapiret til Del.

HENRIK PARK

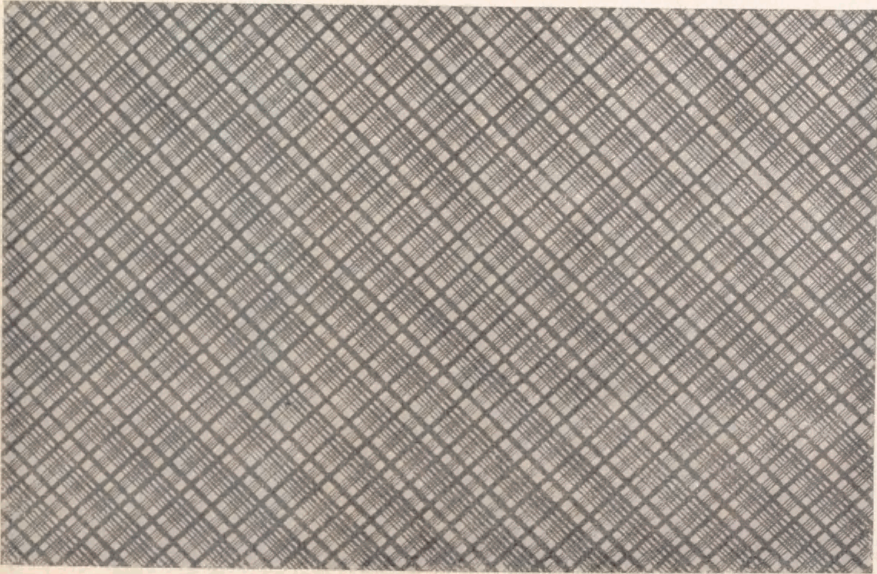


Fig. 5.

Lithograferet Papir, ca. 1860. Lysegraa Bundfarve med sorte Striber.